

Bibliografie

1. Collins, A., Brown, J.S. și Newman, S.E. (1987) - Cognitive apprenticeship: Teaching the craft of reading, writing and mathematics, Center for the Study of Reading, Cambridge
2. Dale, M. (1993) -Developing Management Skills. Techniques For Improving Learning and Performance, Kogan Page Limited, London.
3. Dunn, R. și Griggs, S. (1998) - Learning Styles: Link between Teaching and Learning,
4. The Teaching Professor (1991), Voi. 7 No. 4, Magma Publications, Wisconsin.
5. Steele, J.L., Meredith, K.S. și Temple, C. (1998) - A Framework for Critical Thinking
6. Temple, C. (2001) -Strategies for Use Across the Curriculum, Reading and Writing for Critical Thinking Project, Open Society Institute, New York
7. Cristea, S. (1998) - Dicționar de termeni pedagogici, EDP, București.
8. Gagne, R. (1975) - Condițiile învățării, EDP, București.
9. Ionescu, M. și Radu, I. (2001) - Didactica modernă, Dacia, Cluj-Napoca.
10. Jinga, I. și Negreț, I. (1994) - Eficiența învățării, Editis, București.
11. Miclea, M. (1994) - Psihologie cognitivă, Gloria, Cluj-Napoca.
12. Neacșu, I. (1990) - Instruire și învățare, Editura Științifică, București.

ERORI GRAMATICALE

Aliona Busuioc, Natalia Țurcan

Catedra Limba Română și terminologie medicală

Summary

Grammar mistakes

Grammar has rules, which are dealing with formal variations of terms and their relations in a sentence.

In Romanian language, the numeral is a flexible part of speech, which may express under many different aspects, a number or a numerical determination of the objects as well as the arrangements of the objects in a counting order. A difficulty that needs examination and elucidation in order to get a certain result is the agreement by gender of the numeral.

Rezumat

Gramatica are norme care se ocupă de variațiile formale ale termenilor și de relațiile acestora în propoziție.

În limba română numeralul este o parte de vorbire flexibilă care exprimă, sub diferite aspecte, un număr, o determinare numerică a obiectelor sau ordinea obiectelor prin numărare. O dificultate care trebuie examinată pentru a obține un anumit rezultat și care necesită elucidări este acordul după gen al numeralului.

Actualitatea

Anumite greșeli de gramatică se comit uneori din hipercorectitudine, din pedanterie sau, cum ar spune lingviștii, din hiperurbanism. Aceste atitudini sunt reflectate deseori și în limbaj, pe care-l transformă, departe de construcțiile corecte, acceptate în normele literare ale limbii române.

Articolul se va referi la pronunția și scrierea corectă a anumitor numere care pot crea confuzii. Există mai multe clase de numere: cardinal, ordinal, de identificare, distributiv, colectiv, multiplicativ etc.

Numeralul de identificare este folosit pentru identificarea obiectelor pe baze numerice. Exemple: nota patru, etajul șase, camera douăzeci și cinci.

Numeralul de identificare are următoarele trăsături:

Are numai valoare de singular, lucru firesc dacă avem în vedere rolul său de individualizare. Prin urmare, vom folosi "ora paisprezece", dar nu "orele paisprezece", întrucât ne referim la o "denumire" dată orei, dar nu la mai multe "ore paisprezece", astfel încât acordul substantivului cu numeralul să se realizeze.

În ceea ce privește genul, nu cunoaște flexiunea după această categorie gramaticală: nota doi, camera douăzeci și unu.

Ar fi normal să fie întrebuințate formele doi/doisprezece, chiar când însoțesc un substantiv feminin, întrucât vorbim de numeralul de identificare, ce nu se acordă în gen, număr și caz cu partea de vorbire ce o determină.

Dar normele actuale (DOOM II) impun următoarea regulă/ excepție: "Numeralul cardinal 12 și cel ordinal corespunzător trebuie folosite la forma de feminin atunci când se referă la substantive feminine: „ora douăsprezece, douăsprezece mii de lei”, clasa a douăsprezecea (dar se acceptă și formele de masculin în indicarea datei: doi/doisprezece, douăzeci și doi mai)."

În acest sens, G.Gruică notează: "Potrivit regulii că numeralul de identificare nu cunoaște flexiunea după gen (are formă unică, de masculin), se spune: ora unu (nu ora una) și ora douăzeci și unu (nu ora douăzeci și una). Consecvenți în respectarea acestei reguli, ar trebui să zicem ora doi. După cum se știe însă, se întrebuințează forma de feminin: ora două, ora douăsprezece, ora douăzeci și două. Această abatere de la sistem este atât de bine consolidată în limba română, încât a devenit normă".

Una dintre normele literare prea puțin respectate în limba actuală este cea care prevede indicarea datei calendaristice prin forma de feminin a numeralului cardinal doi, respectiv două, precum și prin compusele sale, douăsprezece și douăzeci și două. Ar trebui așadar să spunem „suntem în douăsprezece iulie”, „azi e două august”; în realitate, este aproape generalizată forma de masculin a numeralelor în cauză. De fapt, problema se pune mai ales în exprimarea orală, pentru că în scris data este de obicei marcată convențional, prin cifră - 2, 12, 22 - fără a se face diferența de gen gramatical.

Preferința clară a vorbitorilor pentru forma de masculin este de fapt justificată din punct de vedere lingvistic. Formele diferite de gen - unu / una, doi/ două și compusele lor - sunt la numeral o excepție, marea majoritate a numeralelor având forme unice, nediferențiate (trei, patru...). Numeralul cardinal cu forme specifice în funcție de gen se acordă cu un substantiv atunci când are valoare adjectivală - două fete / doi băieți - sau când preia din context genul unui substantiv: „Au venit două.” Nu există însă motive pentru a alege femininul atunci când numeralul este folosit apozitional, ca element invariabil, de identificare, ca un fel de „nume”: pagina doi, cifra doisprezece. Uzul lingvistic se orientează în acest caz spre o simplificare a flexiunii și spre o regularizare a sistemului: se răspândește forma unică, invariabilă după gen. Ar fi totuși o greșală să credem că asemenea extinderi sunt automate și radicale: nimeni nu spune clasa doi în loc de clasa a doua.

A explicat acest lucru, cu claritate, Mioara Avram „normele limbii literare prezintă unele...inconsecvențe care dau loc la diferite greșeli din partea vorbitorilor deprinși să aplice regulile unui sistem, frumos din punct de vedere teoretic, dar în situația în speță inexistent în practică (...). Limba literară a ales pentru 2 și compusele 12, 22 forma de feminin - deci două, douăsprezece, douăzeci și două martie - , dar compusele lui unu în forma de masculin: douăzeci și unu iunie, treizeci și unu decembrie; această inconsecvență a normelor dă naștere la diferite ezitări sau încercări de uniformizare". Evident, această analiză e ignorată de unii vulgarizatori care tratează totul în termeni de eroare și care inventează uneori false justificări și raționalizări, susținând că în doi martie ar fi vorba de o „greșală de acord”.

Pronunțarea invariabilă a adjectivului numeral, de tip masculin, doi în diferitele construcții de genul feminin sau neutru, în care acordul sintactic cu termenul regent îl obligă să devină două.

Numeralul doi are forme distincte după gen: masculin –doi, feminine și neutru – două, cerință încălcată, de foarte multe persoane, nu doar în vorbirea uzuală, ci și în discursuri oficiale, în presă etc. De regulă, numeralul – doi- este folosit în locul lui două, din cauza ignorării normelor gramaticale.

Fiindcă în comunicare este utilizat în diferite situații contextuale, care sunt foarte variate, ar fi bine de menționat câteva reguli în evitarea utilizării greșite a masculinului doi față de femininul și neutrul două.

De reținut:

- 1) când numeralul are valoare adjectivală, precedând substantivul pe care-l determină, atunci se acordă obligatoriu cu acesta: „Toți cei doisprezece persoane au fost prezente la ședință” (corect: Toate cele douăsprezece persoane au fost prezente la ședință), Temperatura maximă a zilei va fi între doi și cinci grade (corect: Temperatura maximă a zilei va fi între două și cinci grade), Cât costă aparatul de fotografiat? Doisprezece mii (corect: ...Douăsprezece mii), Suntem plecați doisprezece ore la serviciu, dacă includem și timpul de deplasare la și de la serviciu (corect: Suntem plecați douăsprezece ore la serviciu...);
- 2) când, având la fel valoare adjectivală, numeralul îi succede substantivului regent, se acordă, de asemenea, cu acesta (excepție făcând, dacă indică ora, unu și douăzeci și unu): La ora doisprezece studenții vor avea examen (corect: La ora douăsprezece..., Sunt elevă în clasa doisprezece C și frecventez cursurile de limba engleză (corect: Sunt elevă în clasa a douăsprezecea C...);
- 3) când numeralul apare independent – substantivul determinat fiind subînțeles -, acesta din urmă îi impune numeralului, prin acord, genul său: Primul program de la cursuri, de la nouă la doisprezece, este gratuit până la zece noiembrie, programul de vacanță fiind de la doisprezece la unu (corect: ..., de la nouă la douăsprezece, ...programul de vacanță fiind de la douăsprezece la unu).

Cu toate că potrivit regulii gramaticale, numeralul de identificare nu își modifică forma după gen, o excepție în acest caz este numeralul “doi”. Astfel, în normele limbii române, sunt acceptate “ora două” respectiv “douăsprezece, douăzeci și două” și nu “ora doi, doisprezece, douăzeci și doi”.

Prin consultarea cel puțin a unor lucrări de referință, în care, de exemplu, se vorbește în mod expres despre indicarea datei.

Prin urmare, corect este doar „ora două”. Însă, când vine vorba de dată, uzul a impus altă formă: „doi mai” (chiar dacă este vorba de luna mai, substantiv la feminin). De aceea, sunt acceptate ambele forme: „doi mai” sau „două mai”.

În legătură cu precizarea unei anumite ore din timpul zilei, este recomandată utilizarea exclusivă a singularului oră, fiindcă el este, ca regent, numeralul ce-i urmează, și nu invers, substantivul rămânând invariabil indiferent de cifra indicată de acele ceasornicului. De altfel, definiția însăși a orei susține acest lucru, ea vizând Unitate de măsură a timpului, egală cu a douăzeci și patra parte dintr-o zi. Moment indicat de fiecare dintre cele 24 de părți în care este împărțită o zi; fiecare dintre cifrele înscrise pe cadranul unui ceasornic, care marchează aceste momente (DEX).

“Ei sunt chemați oficial la o reuniune la orele 12...”sau “Ne vedem la orele 18” sunt erori întâlnite în comunicate de presa, în acte oficiale, pe stradă sau chiar în diverse invitații. Cu regret, aceste erori de limbă sunt extrem de propagate.

În construcțiile de mai sus, plasarea substantivului “ora” la plural este greșită. Potrivit lingviștilor, aceste formulări trebuie respinse nu doar din argumente gramaticale, ci și pentru că sunt în contradicție cu realitatea. Prin urmare, corect este ca substantivul să apară la singular, formularea acceptată ca normă a limbii fiind „Ne vedem la ora 18”.

În contextul în care substantivul „ora” are funcția de subiect, ne dăm mai bine seama de comiterea greșelii. Prin urmare, spunem „Este ora 13” și nu „Sunt orele 13”. Pluralul substantivului se justifică doar atunci când apar mai multe numere în relație de coordonare. Un exemplu ar fi: „Evenimentul se va derula între orele 10 și 14”.

Ne întâlnim la ora 15 sau Ne întâlnim la orele 15?

În aceste propoziții avem de-a face cu un numeral de identificare. Acest tip de numeral îndeplinește în limbă rolul unui nume propriu: individualizează și identifică un obiect dintr-o

pluralitate de obiecte identice. În cazul de față, 15 este numele unei ore dintre cele 24 care alcătuiesc durata unei zile.

Între particularitățile flexionare și combinatorii ale numeralului de identificare, amintim:

- a) Este indiferent la genul substantivului regent (nota doi, pagina douăzeci și unu).
- b) Ocupă poziția a doua în grupul nominal substantiv+numeral (sala unu, legea opsprezece).
- c) Formează sintagmă numai cu substantive la singular (sectorul patru, camera nouăsprezece).

Rezultă că recomandabilă este prima variantă: Ne întâlnim la ora 15.

Formularea cu substantivul la plural (orele 15) este, din păcate, destul de răspândită. Ea trebuie respinsă nu numai din rațiuni strict gramaticale, cum s-a arătat, ci și pentru că intră în contradicție cu realitatea evocată: nu sunt mai multe ore 15 într-o zi. De altfel, când sintagma respectivă apare în poziția sintactică de subiect, varianta cu pluralul devine imposibilă: nu se spune: Sunt orele 15, ci Este ora 15. Sublinierea ideii de plural, prin acordul predicatului, scoate și mai mult în evidență contradicția dintre realitate (singularitate) și expresia ei lingvistică (pluralul). Pluralul substantivului regent se justifică numai atunci când apar mai multe numerele de identificare coordonate:

Magazinul este deschis între orele 9 și 17.

Aceeași recomandare este valabilă și în alte ipostaze referitoare la ora de desfășurare a evenimentelor prezentate în presă, când se abuzează de procedeul acordului prin atracție, rezultând exprimări ca următoarele: Startul va avea loc la Valea Trandafirilor, pe data de 17 august la orele 9.30 (recomandabil:...la ora 9:30); Conferința se organizează în ziua de 19, la orele 8:00 (recomandabil:...la ora 8:00); Studenții alolingvi se pot înscrie până la data de 15.07.2012, orele 12:00 (recomandabil:...ora 12.00); Ședința plenară va fi între orele 15 și ora 17 (recomandabil: ...între orele 15 și 17); Acum, la orele 18, temperaturile minime sunt de 14 grade la Chișinău și de 16 grade la Cahul (recomandabil: ...la ora 18,...); În data de 19 octombrie, orele 14:30 în sala...(recomandabil:...,ora 14:30,...); Se aplică unui bolnav un anumit tratament, în fiecare zi, la orele 8:00 (recomandabil:...,la ora 8:00); Expune în fața profesorului cunoștințele însușite la cursurile de la orele 18 (recomandabil:...de la ora 18); Lecția practică în cadrul căreia studenții își fixează și își aprofundează cunoștințele teoretice...până la orele 16:00 (recomandabil:...până la ora 16:00); El poate fi contactat telefonic între orele 10:00 și orele 13:00 (recomandabil:...între orele 10:00 și 13:00) etc.

Indicațiile sus menționate pot optimiza exprimarea orală sau scrisă dacă vor fi respectate.

Bibliografie

1. G. Gruică. Gramatica normativă, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1994, 165p.
2. Ilie, Ștefan Rădulescu. Vorbiți și scrieți corect. Copyright 2005, Teora, 144p.
3. Ilie, Ștefan Rădulescu. Vorbiți și scrieți corect./ Ed. a II-a revăzută. București: Editura niculescu, 2007, 228p.
4. Gilles, Ferreol. Noel, Flageul. Metode și tehnici de exprimare scrisă și orală. Editura Polirom, 2007, 203p.
5. Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, ediția a 2-a revăzută și adăugită, Editura Univers Enciclopedic, București, 2007.
6. Mioara, Avram. Gramatica pentru toți, ediția a II-a revăzută și adăugită, București: Editura Humanitas, 1997.